

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 02
Rotel 020111

DOM
2021-01-22
Stockholm

Mål nr
FT 11253-19

Sid 1 (12)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2019-09-26 i mål nr FT 4399-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Lars Erik Larsson, 19520301-0177
Kungsgatan 7
451 30 Uddevalla

Ombud: Juristerna Erik Scherstén och Erica Wide
Centrum för rättvisa
Box 2215
103 15 Stockholm

Motpart

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena Måns Norman och Annelie Roslund
Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

SAKEN

Dröjsmålsränta m.m.

Hovrättens domslut, se nästa sida.

Dok.Id 1649702

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 00

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Med ändring av tingsrättens dom förpliktar hovrätten staten genom Justitiekanslern att till Lars Erik Larsson betala 8 640 kr.
 2. Med ändring av tingsrättens dom förpliktar hovrätten staten genom Justitiekanslern att ersätta Lars Erik Larsson för hans rättegångskostnad i tingsrätten med 1 950 kr. Av beloppet avser 1 050 kr rättslig rådgivning och 900 kr ansökningsavgift.
 3. Hovrätten förpliktar staten genom Justitiekanslern att ersätta Lars Erik Larsson för hans rättegångskostnad i hovrätten med 1 068 kr avseende rättslig rådgivning.
-

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Lars Erik Larsson har, såsom han slutligen bestämt sin talan, yrkat att hovrätten ska förplikta staten genom Justitiekanslern (staten) att till honom betala ett kapitalbelopp om 8 640 kr. För det fall beloppet ska utgå som skadestånd har han yrkat ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker. Lars Erik Larsson har vidare yrkat att hovrätten ska förplikta staten att ersätta honom för hans rättegångskostnad i tingsrätten.

Staten har motsatt sig att tingsrättens dom ändras. Om hovrätten skulle finna att Lars Erik Larsson har rätt till ränta med stöd av en analog tillämpning av räntelagen har det yrkade beloppet vitsordats som skäligt. För det fall hovrätten skulle finna att skadestånd ska utgå med ett högre belopp än vad tingsrätten funnit har staten vitsordat beloppet och yrkad ränta på det under den förutsättning som framgår nedan (se s. 4).

Lars Erik Larsson har yrkat ersättning för sin rättegångskostnad i hovrätten.

PARTERNAS TALAN I HOVRÄTTEN

Parterna har återopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i tingsrätten, dock med de förtydliganden och justeringar som redovisas nedan.

Lars Erik Larsson

Lars Erik Larsson har i hovrätten förtydligat att han till stöd för yrkandet om kapitalbeloppet på 8 640 kr har anfört två alternativa grunder som kan sammanfattas enligt följande. Han har i första hand gjort gällande att staten ska förpliktas att betala det begärda beloppet med stöd av en analog tillämpning av bestämmelserna i 3 och 6 §§ räntelagen (dröjsmålsräntegrunden). För det fall hovrätten skulle bedöma att räntelagens bestämmelser inte kan tillämpas analogt har han i andra hand gjort gällande att staten ska betala det begärda beloppet som skadestånd (skadeståndsgründen).

De faktiska omständigheterna som Lars Erik Larsson har åberopat till stöd för respektive grund framgår av tingsrättens dom, dock med följande justering. Vad gäller skadestandsgrunden, dvs. förlorad avkastning under dröjsmålstiden, åberopar han att den ska bedömas enbart mot bakgrund av värdeutvecklingen i fonden SKAGEN Global eftersom han gör gällande att det är i den fonden som han skulle ha placerat medlen dagen efter att de kom in på hans konto. Han har förtydligat att om hovrätten inte skulle finna det i tillräcklig grad bevisat att han skulle ha placerat pengarna i SKAGEN Global gör han inte gällande att skadan ska uppskattas till ett skäligt belopp.

Staten

Vad gäller skadestandsgrunden har staten vitsordat värdeutvecklingen på fonden SKAGEN Global och att den presenterade uträkningen resulterar i ett belopp som i vart fall uppgår till det yrkade. Om hovrätten skulle finna det bevisat att Lars Erik Larsson, dagen efter att medlen skulle ha betalats ut till honom, skulle ha investerat medlen i fonden SKAGEN Global har staten vitsordat det yrkade beloppet som skäligt i och för sig. För det fall hovrätten skulle finna att skadestånd ska utgå med ett högre belopp än vad tingsrätten funnit har staten vitsordat yrkandet om ränta på skadeståndsbeloppet.

UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Lars Erik Larsson har åberopat samma bevisning som i tingsrätten. Förhöret med Lars Erik Larsson har lagts fram genom uppspelning av ljud- och bildupptagningen från huvudförhandlingen i tingsrätten.

Staten har inte åberopat någon bevisning.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Dröjsmålsräntegrunden

I målet är ostridigt att Kronofogdemyndigheten – i strid mot 13 kap. 1 § utskökningsbalken och 13 kap. 3 § utskökningsförordningen (1981:981) – varit i dröjsmål med att betala ut influtna medel till Lars Erik Larsson på det sätt som tingsrätten redogjort för. Även beloppet är ostridigt. Den fråga som hovrätten först har att ta ställning till är om staten är skyldig att betala dröjsmålsränta på respektive försenad betalning till Lars Erik Larsson.

Rättsliga utgångspunkter

Räntelagen är tillämplig på förmögenhetsrättens område. Som tingsrätten angett kan dock räntelagen tillämpas analogt. Som tingsrätten också uttalat har Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2016 s. 1035, som gällde ett offentligt biträdes rätt till dröjsmålsränta vid försenad utbetalning av biträdets ersättning, utvecklat under vilka förutsättningar en analog tillämpning av räntelagens bestämmelser om dröjsmålsränta ska ske.

I rättsfallet uttalade Högsta domstolen följande. Den normala påföljden vid dröjsmål med betalning av pengar är att borgenären har rätt till dröjsmålsränta. Dröjsmålsräntan har två grundläggande funktioner. Den ska vara ett påtryckningsmedel för att förmå gäldenären att betala i tid, och den ska ge en ersättning för borgenärens förlust. Genom den standardiserade rätten till dröjsmålsränta kan man undvika mer komplicerade bedömningar av vilken skada som borgenären har orsakats av att gäldenären inte har betalat i tid. Ansvaret för dröjsmålsränta är strikt. När räntelagen inte är direkt tillämplig kan lagen tillämpas analogt. Ränta enligt lagens principer kan utgå även på en penningfordran som ligger nära förmögenhetsrätten eller när en tillämpning av principerna annars bedöms som rimlig och ändamålsenlig. Den omständigheten att en fordran kommer från ett offentlighetsrättsligt förhållande hindrar inte att räntelagen kan tillämpas. De offentlighetsrättsliga inslagen bör ges utslag bara i de avseenden där de har betydelse för fordringen. Avgörande är istället den aktuella fordringens karaktär, dvs. i

vad mån den kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran (Se NJA 2016 s. 1035 p. 4, 7 och 8 med där gjorda hänvisningar.)

I rättsfallet bedömde Högsta domstolen att förutsättningarna för uppdraget och ersättningen i och för sig var offentlighetsrättsligt reglerade men att myndigheten, när den väl hade fastställt vilken ersättning som skulle utgå, fick en preciserad betalningsförpliktelse som skulle infrias snarast. Fordringen på den beslutade ersättningen hade därmed en sådan karaktär att räntelagens principer för dröjsmålsränta skulle tillämpas. (Se NJA 2016 s. 1035 p. 9.)

Högsta domstolen har därefter kommit med ytterligare ett vägledande avgörande om när civilrättsliga principer ska få genomslag i offentlighetsrättsligt reglerade förhållanden, men det avgörandet gällde inte specifikt rätten till dröjsmålsränta. (Se NJA 2018 s. 266 som gällde frågan om en statlig högskola kunde förpliktas att återbetala studieavgift vid bristande kvalitet i en utbildning.)

Bedömningen i detta fall

Lars Erik Larssons fordringar på Kronofogdemyndigheten har visserligen sin grund i ett offentlighetsrättsligt förhållande och den försenade utbetalningen av respektive belopp utgör slutpunkten på myndighetens offentlighetsrättsligt reglerade uppdrag. Samtidigt framgår tidpunkten för när Kronofogdemyndigheten hade skyldighet att betala ut beloppen till Lars Erik Larsson tydligt av författning (se 13 kap. 1 § utsökningsbalken och 13 kap. 3 § utsökningsförfordningen). Staten har vitsordat dröjsmål. Att det fanns något hinder eller särskilda skäl mot utbetalning var överhuvudtaget inte aktuellt. Det förelåg alltså ingen kvarstående åtgärd eller bedömning från myndighetens sida som kunde påverka myndighetens betalningsskyldighet. Det var istället fråga om preciserade betalningsförpliktelser som myndigheten hade att infria omedelbart.

Till skillnad från förhållandena i Högsta domstolens avgörande i Ö 5879-18, som tingsrätten fäst särskilt avseende vid, var det inte fråga om någon bedömning av vem som hade rätt till medlen såsom sakägare eller någon annan kvarstående bedömning

(se mer om mål Ö 5879-18 nedan). Det förelåg istället ett klart dröjsmål från Kronofogdemyndighetens sida.

I det nu aktuella målet förelåg alltså preciserade författningsreglerade betalningsförpliktelser för Kronofogdemyndigheten i förhållande till Lars Erik Larsson som Kronofogdemyndigheten hade att infria snarast. Enligt hovrätten innebär detta att de aktuella fordringarnas karaktär kan liknas vid en förmögenhetsrättslig fordran på någon som innehar medel för annan med redovisningsskyldighet.

Eftersom det är fråga om preciserade betalningsförpliktelser som Kronofogdemyndigheten haft att betala till Lars Erik Larsson snarast bedömer hovrätten vidare att det är rimligt och ändamålsenligt att ersättning för dröjsmålsränta ska utgå. Ändamålet som ligger till grund för att den normala påföljden vid dröjsmål ska vara dröjsmålsränta gör sig särskilt gällande i en situation som den aktuella när det är fråga om en preciserad betalningsskyldighet för staten mot en enskild. Dröjsmålsräntan fyller då väl sin funktion som en standardiserad ersättning för borgenärens förlust. Det är varken rimligt eller ändamålsenligt att det i en situation som den föreliggande ska åligga den enskilde borgenären att presentera beräkningar och bevisning – beräkningar och bevisning som är svåra att göra och få fram - för att kunna få någon ersättning för dröjsmålet.

Enligt hovrätten ska inte Högsta domstolens beslut den 18 mars 2019 i mål Ö 5879-18 förstås som att Högsta domstolen, på så sätt som tingsrätten ansett, uttalat sig om ett liknande fall som det nu föreliggande. Mål Ö 5879-18 gällde en klagan över domvilla. I målet var det inte fråga om att Kronofogdemyndigheten betalat ut pengar för sent. Klagan över domvilla gällde istället att hovrätten gått utanför ramen för processen när hovrätten - i samband med att hovrätten ändrade ett överklagat beslut - förpliktade Kronofogdemyndigheten att betala ut ränta, trots att Kronofogdemyndigheten inte var part i målet. Högsta domstolen uttalar visserligen i punkten 11 i beslutet att Kronofogdemyndighetens befattning med medel som influtit från en försäljning av utmätt egendom utgör ett led i den myndighetsutövning som sker i samband med verkställighet, att principerna för hanteringen av medlen därmed är annorlunda än de som gäller när någon tagit emot pengar inom ramen för ett avtalsförhållande och att

Kronofogdemyndigheten inte har några avtalsrättsliga förpliktelser gentemot parterna i ett utmättningsärende. Men dessa uttalanden förhåller sig, enligt hovrätten, till omständigheterna i det mål som klagan över domvilla avsåg. Och det målet gällde Kronofogdemyndighetens hantering av medel i ett utmättningsärende fram till dess det var avgjort vilka sakägare som hade rätt till de medel som influtit efter en exekutiv försäljning. Det var alltså fråga om Kronofogdemyndighetens direkta myndighetsutövning under ett pågående utmättningsärende. En sådan situation har – i enlighet med vad Högsta domstolen uttalade i punkten 11 – inte någon avtalsrättslig karaktär. Däremot berörde Högsta domstolen inte alls frågan om en preciserad omedelbar betalningsförpliktelse för Kronofogdemyndigheten – i en situation där inga bedömningar återstår för myndigheten – ska ge rätt till dröjsmålsränta, därför att betalningsförplikelsen kan anses ha en förmögenhetsrättslig karaktär. Inte heller bedömdes ändamålsskäl för att dröjsmålsränta bör utgå i en sådan situation. Att Högsta domstolens uttalanden i Ö 5879-18 är begränsade till omständigheterna i det målet framgår också av att avgörandet inte är publicerat som ett vägledande avgörande. Avgörandet innehåller inte några hänvisningar till tidigare vägledande avgörande från Högsta domstolen om rätten till dröjsmålsränta, dvs. till NJA 2016 s. 1035, och inte heller till andra vägledande avgöranden om gränsdragningen mellan fordringars offentligrättsliga respektive förmögenhetsrättsliga karaktär. Enligt hovrätten påverkar därför Högsta domstolens uttalanden i domvillomålet inte bedömningen i det nu aktuella målet.

Sammanfattningsvis är det hovrättens bedömning att fordringarnas karaktär av preciserade betalningsförpliktelser som Kronofogdemyndigheten utan några kvarstående ställningstaganden hade att infria snarast, innebär att de kan liknas vid en förmögenhetsrättslig fordran. Vidare talar, enligt hovrätten, starka ändamålsskäl för att dröjsmålsränta ska utgå i en situation som den aktuella. Hovrättens slutsats är därför att Staten är skyldig att betala dröjsmålsränta till Lars Erik Larsson från det Kronofogdemyndigheten var i dröjsmål med respektive utbetalning. Beloppet är ostridigt. Det innebär att staten ska förpliktas att betala det yrkade beloppet till Lars Erik Larsson.

Rättegångskostnad

Vid denna utgång ska staten, såsom förlorande part, ersätta Lars Erik Larssons rättegångskostnader i såväl tingsrätten som hovrätten. Staten har vitsordat respektive belopp som skäligt i och för sig.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2021-02-19

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Anders Perklev, hovrättslagmannen Christine Lager och hovrättsrådet Kenneth Nordlander, referent (skiljaktig).

Skiljaktig mening, se nästa sida.

Skiljaktig mening

Referenten, hovrättsrådet Kenneth Nordlander, är skiljaktig och anför följande:

Jag har en annan uppfattning än majoriteten när det gäller en analog tillämpning av räntelagen (dröjsmålsräntegrunden). Enligt 1 § räntelagen framgår att lagen är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrättens område. Som tingsrätten och majoriteten redovisat har rättspraxis emellertid utvecklat sig på så sätt att räntelagen i vissa fall kan tillämpas analogt på fordringar som kommer från ett offentligrättsligt förhållande. Högsta domstolens avgörande i NJA 2016 s. 1035 utgör ett exempel på detta. HD framhöll i det fallet att ränta enligt räntelagens principer kan utgå även på en penningfordran som ligger nära förmögenhetsrätten eller när en tillämpning av principerna annars bedöms som rimlig och ändamålsenlig. Enligt HD är den aktuella fordringens karaktär avgörande, dvs. i vad mån den kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran. HD uttalade även att om en fordran bygger på en offentligrättslig reglering men utgör ersättning för en utförd prestation, ligger det nära till hands att utgå från räntelagens regler om dröjsmålsränta ifall fordringen inte skulle betalas i tid.

Högsta domstolen har emellertid i ett orefererat beslut den 18 mars 2019 i mål nr Ö 5879-18, det s.k. domvillomålet, gjort vissa uttalanden som enligt min mening har direkt bäring på det nu aktuella målet. HD framhöll i det målet att Kronofogdemyndighetens befattning med medel som influtit från en försäljning av utmätt egendom utgör ett led i den myndighetsutövning som sker i samband med verkställigheten. Att gäldenären i förevarande mål frivilligt har betalat till Kronofogdemyndigheten utgör enligt min mening ingen skillnad vid den bedömning som ska göras. HD framhöll att principerna för hanteringen av medlen är annorlunda än de som gäller när någon har tagit emot pengar inom ramen för ett avtalsförhållande. HD framhöll också att Kronofogdemyndigheten inte har några avtalsrättsliga förpliktelser gentemot parterna i ett utmättningsärende. Enligt HD är det en helt annan sak att staten kan bli skadeståndsskyldig om det skulle föreligga fel eller försummelse vid myndighetsutövningen och att det i så fall även kan uppkomma en skyldighet att betala dröjsmålsränta.

I det nu förevarande fallet uppkom Kronofogdemyndighetens skyldighet att betala ut medlen inte till följd av att Lars Erik Larsson utfört en viss prestation som han hade rätt till ersättning för. Tvärtom följer betalningsförpliktelsen av de offentligrättsliga regler som Kronofogdemyndigheten har att beakta inom ramen för sin myndighetsutövning. I sammanhanget kan också beaktas att indrivning och utbetalning av medel utgör en del av Kronofogdemyndighetens kärnverksamhet.

Enligt min bedömning medför det nu sagda att Kronofogdemyndighetens utbetalning av medel – oavsett om det sker i rätt tid eller inte – är att betrakta som det sista ledet i myndighetens myndighetsutövning som sker i samband med en verkställighet. Lars Erik Larssons fordrans offentligrättsliga inslag är därmed av avgörande betydelse för densamma, varför räntelagen inte kan tillämpas analogt på fordringen under åberopande av att den har legat nära förmögenhetsrätten. Enligt min bedömning framstår det som alltför långtgående i ett fall som detta att, när dröjsmålet skett inom ramen för Kronofogdemyndighetens myndighetsutövning och kärnverksamhet, grunda en analog tillämpning av räntelagen på lämplighetsöverbäganden.

Dröjsmålsrättegunden kan därmed enligt min mening inte vinna bifall.

Frågan är då om Lars Erik Larsson har rätt till yrkat belopp enligt den av honom åberopade andrahandsgrunden (skadeståndsgrunden).

Det är ostridigt i målet att Kronofogdemyndigheten har varit i dröjsmål med att betala ut de influtna medlen till Lars Erik Larsson på det sätt som tingsrätten har redogjort för. Det är vidare ostridigt att Kronofogdemyndighetens underlåtenhet att betala ut medlen i tid utgjort fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Frågan blir då om Lars Erik Larsson har bevisat att han, om han hade fått medlen i rätt tid, skulle ha investerat dem i fonden SKAGEN Global dagen efter att medlen kom in på hans konto och om han därmed bevisat sin påstådda skada.

Det är Lars Erik Larsson som har bevisbördan för såväl skada som adekvat kausalitet. Eftersom det rör sig om ett hypotetiskt händelseförlopp, som det är svårt att föra full bevisning om, finns det skäl att sätta beviskravet något lägre än vad som annars gäller i

dispositiva tvistemål. Vad som ska bevisas är omständigheter som kan ligga till grund för en möjlig händelseutveckling. I detta fall innebär det att Lars Erik Larsson – för att nå framgång med skadeståndsgrunden – ska göra det klart mer sannolikt att han skulle ha placerat de aktuella medlen i fonden SKAGEN Global dagen efter de kom in på hans konto än att han skulle ha agerat på något annat sätt.

Lars Erik Larsson har själv berättat att han skulle ha placerat medlen i fonden SKAGEN Global direkt när han fick dem. Hans egna uppgifter får dock värderas med viss försiktighet, även om det i och för sig inte finns några skäl att ifrågasätta hans uppgifter. För att Lars Erik Larssons talan ska kunna vinna bifall krävs att det finns annan bevisning som ger stöd åt hans påstående.

Av den skriftliga utredningen framgår att Lars Erik Larsson i vart fall sedan juli 2016 investerat i fonder hos fondbolaget SKAGEN, bl.a. i fonderna Kon-Tiki och M2. Av de månatliga kundrapporterna framgår vidare att Lars Erik Larsson i december 2016, dvs. samma månad som han fick sin första utbetalning av de aktuella medlen från Kronofogdemyndigheten, gjorde en första insättning i fonden SKAGEN Global. Vidare framgår att Lars Erik Larssons andelsinnehav i respektive fond därefter var oförändrat till mars 2017, dvs. då han fick den resterande utbetalningen från Kronofogdemyndigheten. Av den skriftliga utredningen framgår att Lars Erik Larssons innehav i mars 2017 var oförändrat i förhållande till fonden M2, minskade något i fonden Kon-Tiki, men ökade i fonden SKAGEN Global och att insättning även gjordes i en ny fond vid namn Vekst.

Lars Erik Larssons egna uppgifter får således stöd av den nu redovisade skriftliga utredningen. Vid en samlad bedömning finner jag att Lars Erik Larsson gjort det klart mer sannolikt att han, dagen efter medlen skulle ha satts in på hans konto, skulle ha investerat i vart fall en så stor del av medlen i SKAGEN Global att avkastningen skulle uppgå till det yrkade beloppet. Vid denna bedömning har staten vitsordat yrkat kapitalbelopp och yrkad ränta.

Överröstad i denna fråga är jag i övrigt ense med majoriteten.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM

2019-09-26

Meddelad i

Stockholm

Mål nr

FT 4399-19

PARTER**Kärande**

Lars Erik Larsson, 19520301–0177

Kungsgatan 7

451 30 Uddevalla

Ombud: Helena Myrin och Erik Scherstén

c/o Centrum för Rättvisa

Box 2215

103 15 Stockholm

Svarande

Staten genom Justitiekanslern, 202100–0076

Box 2308

103 17 Stockholm

Ombud: Måns Norman och Annelie Roslund

c/o Justitiekanslern

Box 2308

103 17 Stockholm

DOMSLUT

Staten genom Justitiekanslern förpliktas att till Lars Erik Larsson betala

1 188 kr jämte ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen från den

2 april 2019 till dess full betalning sker.

Dok.Id 2070018**Postadress**Box 8307
104 20 Stockholm**Besöksadress**

Scheelegatan 7

Telefon

08-561 654 10

E-post:stockholms.tingsratt.avdelning4@dom.se
www.stockholmstingsratt.se**Telefax****Expeditionstid**måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Lars Erik Larsson ansökte den 28 juni 2016 om verkställighet av en dom hos Kronofogdemyndigheten (KFM). KFM betalade ut medel som inflöt i målet till Lars Erik Larsson enligt följande.

1. Ett belopp om 28 336 kr som inkom den 21 oktober 2016 betalades ut den 2 december 2016 (42 dagar).
2. Ett belopp om 99 265 kr som inkom den 19 september 2016 betalades ut den 7 december 2016 (79 dagar).
3. Ett belopp om 735 kr som inkom den 19 september 2016 betalades ut den 8 december 2016 (80 dagar).
4. Ett belopp om 24 400 kr som inkom den 10 augusti 2016, som fick betalas ut den 12 augusti 2016, betalades ut den 10 mars 2017 (212 dagar).
5. Ett belopp om 25 000 kr som inkom den 11 augusti 2016, som fick betalas ut den 12 augusti 2016, betalades ut den 10 mars 2017 (211 dagar).
6. Två belopp om sammanlagt 40 000 kr som inkom den 27 september 2016 betalades ut den 10 mars 2017 (164 dagar).
7. Tre belopp om sammanlagt 75 000 kr som inkom den 12 oktober 2016 betalades ut den 10 mars 2017 (149 dagar).
8. Ett belopp om 60 000 kr som inkom den 26 september 2016 betalades ut den 14 mars 2017 (169 dagar).

Justitiekanslern har i skaderegleringsbeslut av den 18 april 2019 konstaterat att KFM varit i dröjsmål med att redovisa de influtna medlen och att det inte förelegat någon godtagbar förklaring till dröjsmålen.

YRKANDEN, INSTÄLLNING OCH GRUNDER

Lars Erik Larsson har i första hand yrkat att tingsrätten ska förplikta staten att betala 8 640 kr, eller det lägre belopp som tingsrätten finner skäligt, på den grunden att han som en följd av KFM:s dröjsmål med att betala ut influtna medel har rätt till

dröjsmålsränta med stöd av 3 och 6 §§ räntelagen. Räntelagen är analogt tillämplig eftersom fordringarna legat nära förmögenhetsrätten och en analog tillämpning är rimlig och ändamålsenlig. Den sammanlagda räntan uppgår till yrkat belopp (dröjsmålsränteyrkandet).

Lars Erik Larsson har i andra hand yrkat att tingsrätten ska förplikta staten att betala 8 640 kr, eller det lägre belopp som tingsrätten finner skäligt, jämte ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker, på den grunden att staten genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning har orsakat honom ren förmögenhetsskada. Detta har skett genom att han på grund av KFM:s dröjsmål gått miste om att få avkastning på influtna belopp under dröjsmålstiden. Han har innan, under och efter dröjsmålstiden placerat sitt kapital i fondkonton, vilket han skulle ha gjort även med nu aktuella belopp, och han skulle därigenom ha erhållit avkastning till ett högre belopp än det yrkade. Skadan uppgår i vart fall till det yrkade beloppet (skadeståndsyrkandet).

Han har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 1 950 kr, varav 900 kr avser ansökningsavgift till tingsrätten och 1 050 kr avser arvode för en timmes rättslig rådgivning.

Staten har bestritt dröjsmålsränteyrkandet på den grunden att räntelagen inte är analogt tillämpligt eftersom KFM:s redovisningsskyldighet avseende influtna medel är en helt offentlighetsrättslig fråga som inte kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran. Beloppet vitsordas som skäligt i och för sig. Att KFM varit i dröjsmål på sätt som påstås erkänns.

Staten har bestritt skadeståndsyrkandet på den grunden att Lars Erik Larsson inte har styrkt att han lidit skada med något visst belopp. Det vitsordas att KFM i och för sig varit i dröjsmål och att detta i och för sig utgör fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Ränteyrkandet bestrids på den grunden att ränta inte utgår på ränta.

Rättegångskostnadsyrkandet vitsordas.

UTVECKLING AV TALAN

Dröjsmålsränteyrkandet

Lars Erik Larsson

Lars Erik Larsson har anfört i huvudsak följande. Det är ostridigt att KFM var i dröjsmål med att utbetala influtna medel, och det är ostridigt att dröjsmålet saknade godtagbara skäl. En analog tillämpning av räntelagens principer är den mest naturliga och ändamålsenligt formen av ersättning i denna typ av fall.

Staten

Staten har anfört i huvudsak följande. Det saknas stöd för att staten skulle vara skyldig att betala dröjsmålsränta. Räntelagen är varken direkt eller analogt tillämplig.

Skadeståndsyrkandet

Lars Erik Larsson

Lars Erik Larsson har anfört i huvudsak följande. Han hushållar med sina pengar och det han får över investerar han i aktiefonder. Detta är ett vanligt sätt att spara pengar, särskild med det ränteläge som sedan flera år föreligger. Enligt en SIFO-undersökning från 2018 hade tre fjärdedelar av svenska folket någon form av sparande i aktiefonder.

I samband med skilsmässa löstes han ut från den gemensamma bostaden av sin exhustru, varvid en fordran uppstod mot exhustrun. Genom en dom från Södertörns tingsrätt fastslogs att hon skulle utge ca 500 000 kr till honom. Det är den skulden som

han vände sig till KFM för att få indriven. Den 30 juni 2016 skedde viss betalning direkt till honom. Därefter betalades omkring 300 000 kr till KFM i olika poster. KFM har härvid skickat betalningsanmaningar, varefter exhustrun genom frivilliga betalningar har erlagt sin skuld. Några tvångsmedel har således inte varit aktuella. Ingen av inbetalningarna redovisades inom den tidsfrist som framgår av författning. Under den tidsperiod som KFM innehöll hans pengar tog Lars Erik Larsson upprepade kontakter med KFM för att fråga varför utbetalningarna dröjde, när han kunde få pengarna och om han kunde göra något för att snabba på processen. KFM kunde dock inte uppge något skäl eller ge något besked. KFM har under många år haft stora problem med sin medelshantering, och dröjsmålet i detta fall är en konsvekens av de brister som präglar KFM:s handläggning och som sedan 2012 föranlett omfattande kritik från Justitieombudsmannen (JO) och Justitiekanslern (JK).

Efter det att KFM genomförde den sista utbetalningen framställde Lars Erik Larsson ett skadeståndskrav mot KFM avseende förlorad avkastning beräknad på basis av dröjsmålsräntan. I beslut av den 18 april 2018 avslog JK hans skadeståndsyrkande på den grunden att han inte visat skada. I liknande fall har JK gjort bedömningen att skadan motsvarar Riksbankens reporänta. Under de perioder då reporäntan varit noll eller negativ, vilket varit fallet sedan 2014, har således ingen ersättning utgått. Det står emellertid klart att Lars Erik Larsson skulle ha placerat sina pengar på sätt som ger avkastning, och inte på sätt som skulle medföra att ingen ränta alls utgick.

Staten

Staten har anfört i huvudsak följande. Det huvudsakliga skälet till KFM:s dröjsmål är en omorganisation som medförde betydligt längre handläggningstider än normalt. Det innebär emellertid inte att dröjsmålet är ursäktligt. Det åligger dock Lars Erik Larsson att visa att han lidit skada, vilket han inte har gjort.

DOMSKÄLDröjsmålsränteyrkandet

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att det är ostridigt i målet att KFM, i strid med 13 kap. 1 § utsökningsbalken och 13 kap. 3 § utsökningsförordningen, varit i dröjsmål med att betala ut influtna medel till Lars Erik Larsson på sätt som redogjorts för ovan. Frågan som tingsrätten inledningsvis har att ta ställning till är således om staten därför, med stöd av en analog tillämpning av räntelagen, är skyldig att betala dröjsmålsränta på beloppen.

Att räntelagen i och för sig kan tillämpas analogt framgår av såväl praxis som förarbeten (prop. 1975:102, s. 96, se även Gösta Wallin och Johnny Herre, Lagen om Skuldebrev, publicerad i Zeteo 2018-02-14). Under vilka förutsättningar en analog tillämpning aktualiseras har behandlats av Högsta domstolen (HD) i NJA 2016 s. 1035, som gällde ett offentligt biträdes rätt till dröjsmålsränta vid försenad utbetalning av hans ersättning.

HD uttalade i det målet att den normala påföljden vid dröjsmål med betalning av pengar är att borgenären har rätt till dröjsmålsränta. Vidare konstaterade HD att ränta enligt räntelagens principer kan utgå även på en penningfordran som ligger nära förmögenhetsrätten eller när en tillämpning av räntelagens principer annars bedöms som rimlig och ändamålsenlig. Ledning kan härvid hämtas från avtalslagens tillämplighet utanför förmögenhetsrättens område (p. 4, p. 7).

Vidare uttalade HD följande. Den omständighet att fordran kommer från ett offentligrättsligt förhållande hindrar inte att räntelagen kan tillämpas. De offentligrättsliga inslagen bör ges utslag bara i de avseenden där de har betydelse för fordringen. Avgörande är den aktuella fordringens karaktär, dvs. i vad mån den kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran. Om en fordran visserligen bygger på en offentligrättslig reglering men utgör ersättning för en utförd prestation ligger det

nära till hands att utgå från räntelagens regler om dröjsmålsränta ifall betalning dröjer. Oaktat att biträdets uppdrag och ersättning var offentligrättsligt reglerade förelåg, när Migrationsverket fastställt vilken ersättning som skulle utgå, en preciserad betalningsförpliktelse som skulle infrias snarast, varför biträdets fordran hade en sådan karaktär att räntelagens principer för dröjsmålsränta var analogt tillämpliga (p. 8–9).

Tingsrätten har således att ta ställning till om Lars Erik Larssons fordran mot KFM avseende influtna medel är av sådan karaktär att räntelagen ska tillämpas analogt, dvs. i vad mån den kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran.

I beslut meddelat den 18 mars 2019 i mål nr Ö 5879–18 har HD uttalat sig om rätten till dröjsmålsränta vid KFM:s dröjsmål. Under rubriken ”En borgenärs rätt till ränta på influtna medel” konstaterade HD att medel som influtit till KFM i mål om utmätning ska göras räntebärande, om det inte kan antas att betalning kommer att äga rum inom två veckor från att de influtit, och uttalade att sakägares rätt att få ut influtna medel omfattar enbart dessa medel och eventuellt räntebelopp som uppkommit genom att KFM gjort medlen räntebärande. Under rubriken ”Kronofogdemyndighetens ställning när medel avsatts” uttalade HD att KFM:s befattning med medel som influtit från en försäljning av utmätt egendom utgör ett led i den myndighetsutövning som sker i samband med verkställigheten. Principerna för hanteringen av medlen är därmed annorlunda än de som gäller när någon har tagit emot pengar inom ramen för ett avtalsförhållande. En helt annan sak är att staten kan bli skadeståndsskyldig om det skulle föreligga fel eller försummelse vid myndighetsutövningen. I så fall kan det även uppkomma en skyldighet att betala dröjsmålsränta (p. 8, 10–12).

Enligt tingsrättens uppfattning innebär ovanstående att KFM:s utbetalning av influtna medel är ett led i KFM:s myndighetsutövning, och att en fordran på influtna medel således inte kan jämföras med en förmögenhetsrättslig fordran. Tingsrätten noterar härvid att HD i beslutet uttryckligen uttalar att en sakägares rätt att få ut influtna medel endast omfattar dessa medel och eventuellt belopp som uppkommit genom att KFM gjort medlen räntebärande i väntan på utbetalning. Motsatsvis föreligger därmed

ingen rätt till dröjsmålsränta. Att HD i sammanhanget hänvisar till att staten kan bli skadeståndsskyldig vid fel eller försummelse vid myndighetsutövning får enligt tingsrättens mening förstås som att HD bedömt att det under dessa omständigheter inte finns förutsättningar för att dröjsmålsränta ska utgå, utan att frågan om en eventuell avkastningsförlust i stället får hanteras inom ramen för en skadeståndstalan.

Oaktat att mål nr Ö 5879–18 rör klagan över domvilla, bedömer tingsrätten att HD:s uttalanden avseende rätten till dröjsmålsränta vid KFM:s dröjsmål är av principiell karaktär, och ger uttryck för ett ställningstagande från högsta instans som tingsrätten inte kan bortse ifrån. Att det i nu aktuellt mål inte varit nödvändigt med några tvångsåtgärder medför enligt tingsrättens mening inte någon annan bedömning än att dessa ställningstaganden är relevanta även i föreliggande mål. Mot denna bakgrund finner tingsrätten att räntelagen inte är analogt tillämplig. Därmed saknas skyldighet för staten att utge dröjsmålsränta med anledning av KFM:s dröjsmål med att betala ut Lars Erik Larssons medel.

Skadeståndsyrkandet

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att det är ostridigt att KFM, i strid med 13 kap. 1 § utsökningsbalken och 13 kap. 3 § utsökningsförordningen, varit i dröjsmål med att betala ut influtna medel till Lars Erik Larsson på sätt som redogjorts för ovan. Det är vidare ostridigt att detta utgör fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Frågan som tingsrätten har att ta ställning till är således om Lars Erik Larsson har lidit skada på grund av KFM:s dröjsmål.

Lars Erik Larsson har gjort gällande att han innan, under och efter dröjsmålsperioden har placerat sitt kapital i fondkonton, att så skulle ha skett även med nu aktuella belopp, och han skulle därigenom ha erhållit avkastning till ett högre belopp än det yrkade. Han har därmed lidit skada uppgående till i vart fall det yrkade beloppet.

Tingsrätten konstaterar att det är Lars Erik Larsson som har bevisbördan för att han lidit skada. Tingsrätten tar dock hänsyn till att den påstådda skadan utgörs av förlusten av den avkastning han skulle ha erhållit inom ramen för ett hypotetiskt händelseförlopp där något dröjsmål inte skulle ha inträffat. Det medför vissa svårigheter avseende bevisföringen och gör att beviskravet får sättas något lägre än vanligtvis i tvistemål.

På Lars Erik Larssons begäran har partsförhör under sanningsförsäkran hållits med honom. Han har därvid uppgett i huvudsak följande. Han har valt att placera sina sparpengar i aktiefonder. Han placerar pengar i fonden SKAGEN Global. När han fick medlen från KFM satte han direkt in dem på fondkontot. Hade han fått pengarna tidigare skulle han ha placerat dem på samma sätt redan då. Anledningen till att han placerar i aktiefond och inte på sparkonto är att det hör till allmänbildningen att placera pengar där de ger störst avkastning. Det hade inte varit ett alternativ för honom att placera pengarna på ett noll-räntekonto.

Som skriftlig bevisning har Lars Erik Larsson åberopat månatliga kundrapporter avseende sina aktiefonder, aktbil. 10, utdrag avseende avkastningen för aktiefonden SKAGEN Global, aktbil. 32, samt en beräkning av det belopp han hade kunnat få i avkastning vid placering i aktiefond, aktbil. 33. Beräkningen i aktbil. 33 är gjord utifrån utgångspunkten att Lars Erik Larsson skulle ha placerat medlen i SKAGEN Global dagen efter att han erhållit dem om KFM betalat ut dem i enlighet med gällande tidsfrister.

Tingsrätten gör följande bedömning. Underlaget ger inte stöd för att Lars Erik Larsson skulle ha placerat medlen i SKAGEN Global för det fall de betalats ut i rätt tid, eftersom han då ännu inte hade börjat investera i den fonden. Även efter att han gjort det har en beaktansvärd del av hans investeringar hänfört sig till en annan fond. Däremot anser tingsrätten att underlaget visar att Lars Erik Larsson skulle ha investerat medlen i ett aktiekonto en kort tid efter att de betalades ut.

De fonder som Lars Erik Larsson, enligt vad som framgår av aktbil. 10, haft medel i under hela den i målet aktuella tidsperioden är SKAGEN Kon-Tiki och SKAGEN M2. Den av dessa fonder som haft lägst avkastning får läggas till grund för beräkningen av Lars Erik Larssons avkastningsförlust. Av aktbil. 10 framgår kundens annualiserade avkastning i procent avseende respektive fond för tidsperioderna senaste månaden, tre månader, sex månader, ett år, tre år och fem år. Såvitt tingsrätten kan utläsa framgår således inte vilken avkastning Lars Erik Larsson skulle ha erhållit avseende medel som investerats under något annat tidsspann än dessa. Någon avkastningsförlust kan därmed inte anses bevisad avseende belopp som hypotetiskt kunde ha investerats under en annan tidsperiod än någon av de specificerade. Därefter återstår två poster. Ett belopp om 28 336 kr skulle ha betalats ut i början av november 2016 men betalades i realiteten ut i början av december 2016, avseende vilket Lars Erik Larsson således berövats en månads avkastning gällande november 2016. Avkastningen för denna månad var emellertid negativ för fonden med lägst avkastning, varför någon skada inte kan anses bevisad i denna del. Ett belopp om sammanlagt 49 400 kr skulle ha betalats ut i slutet av augusti 2016 men betalades i realiteten ut i början av mars 2017, avseende vilket Lars Erik Larsson således berövats sex månaders avkastning gällande september 2016 – februari 2017. Avkastningen för denna period beräknat utifrån fonden med lägst avkastning uppgår såvitt tingsrätten kan bedöma till 1 188 kr. Mot denna bakgrund anser tingsrätten att Lars Erik Larsson har bevisat skada som uppgår till 1 188 kr, avseende vilket belopp han ska tillerkännas skadestånd.

Ränta utgår på skadeståndsfordringar. Att skadeståndet i nu aktuellt mål avser förlorad avkastning föranleder enligt tingsrättens mening inte att annat ska gälla i detta fall (jfr HD:s beslut i mål nr Ö 5879–19 p. 12).

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska vardera parten bära sin rättegångskostnad.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02).

Överklagande ställt till Svea hovrätt ska ha kommit in till tingsrätten senast den 17 oktober 2019. Prövningstillstånd krävs.

Anna Liljenberg Gullesjö

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se